

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 ф., на по год. 3 ф., на четврт
године 1 ф. и 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5. фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом без
упутнице непосредно админи-
страцији „Глас Црног.“ на Цети-
ње, или отплатити лично на
коју драго пошту, а коме је
наручице, може се претплатити
код г. *Петра Радановића*, К. Ц.
агента у Котору, а у Србији код
г. *Мите Стајића* књижара у Био-
граду. Дониеси се шаљу уред-
ништву. Рукописи се не враћају.
За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет цифа-
ра по три новчића за први пут,
а за сваки даљи пут по 2 новч.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Г. Ј. де ла Боулинијер,
француски министар-резидент повра-
тио се је са свог допуста.

— Г. фон Пфлигел I. секретар
аустро-угарске дип. мисије повратио
се је са свог допуста.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 3 децембра.

Наши ће се читаоци сјећати
што је петроградска штампа писала
о багдадској жељезници, коју су
Њемци били пројектирали и за њу
концесију тражили. Сад је ствар
свршена — њемачки подузетници
ту су концесију у Цариграду до-
били и још са знатном гаранцијом,
дочим — вели лондонски „Тајмс“
— било је понуда и без икакве гаран-
ције. Што је њемачко друштво ту
побједу одржало, вели исти лист,
рјечит је доказ њемачког упуца у
Цариграду, и у Лондону не може
бити угодно, да је та жељезница
дошла у руке једној другој држави,
ма да је Инглеска одавно ту мисао
потакла; али се лондонски лист
тјеша, што ће та нова жељезница
стати на пут рускијем агресијама у
будућности.

Него и у Петрограду наоде
чиме тјешити се. „Н. Вреја“, главни
тумач јавног мишљења руске престо-
нице, нашло је томе лијека. Дајући
тој новој жељезници велики стра-
тегички значај, петроградски лист
наставља: „Не заборавимо, да рат-
но самољубље неће нам дозво-
лити, да се ограничимо на ратни
театар у Малој Азији, него ће нас
принудити, да дјелујемо и на бал-
канском полуострву, с чега ћемо све
неугодности тог положаја горко ис-
кусити. Не заборавимо, обзиром на
прошли рат на балканском полу-
острву, да смо данас одијељени од
Турске Румуњском и Бугарском, ко-
је немају жељезница с правцем са
сјевера на југ. Бугари су већ по-
казали да су добри војници, али
Бугарска не може самостално рато-
вати с таквом ратном државом, каква
је Турска; а нашу војску почетак
рата затекао би у рускијем грани-
цама. И то би за нас штетно било.“
Петроградски лист вели, да ће баг-
дадска жељезница подићи дух у
турском народу, који има много ста-
ријех рачуна с Русијом, и да ће се
то расположење духова показати и
прије него жељезница буде доврше-
на, а руски ратни престиж потребит
је Русији не само у Малој и Сред-
њој Азији, него и у Афганистану,
Индији и Персији. Остављајући на
страну конкуренцију, што ће баг-
дадска жељезница чинити Сибир-
ској, „Н. Вреја“ се зауставља са-
мо на уплив, што ће ова нова
жељезница вршити на политички
и ратни положај Русије на Истоку.
„Очевидно је да ми морамо узети мје-
ре — наставља исти лист — да на-
докнадимо пријатељи унутр том поло-
жају и да га сачувамо у пуној снази
за будуће вријеме. Ради тога ми сма-
трамо неопходнијем кораком, да уста-
новимо у Бургасу ратну луку за
нашу флоту и уопште ратну базу,

чим би био парализован значај Ру-
муњске и Бугарске и ми би опет
у Јевропи дошли у непосредну бли-
зину с Турском. Нема сумње, да то
неће бити угодно Турској, и може би-
ти изазваће с њезине стране протест
на основу Султановијех врховнијех
права над Бугарском, али незави-
сност Бугарске зар не стоји и сувише
дуго питањем времена, да нашијех
дана најпослије не постане својевре-
меном? Ако се г. 1885 врло просто
и без излишног шума Султан лишио
реалног суверенитета у источној Ру-
мелији, то г. 1899 још му је лакше
и природније изгубити привидно
суверенство у Бугарској. То би див-
но завршило овај вијек на балканском
полуострву, па и ако би било врло
непријатно Султану, ми би смо се
преварили, мислећи да можемо по-
стићи своје цијељи на Истоку оста-
јући свијема и појединоме на том
истоку, као и свијема и поједицу
у Јевропи, вазда пријатни... У спо-
разу са Бугарском, утврдивши се
Руси у Бургасу, багдадска жељез-
ница стратегички губи значај према
Русији. „Наше пребивање у Бургасу
— наставља „Н. Вреја“ — осна-
жило би наше савјете у Цариграду,
и у исто доба дало би нам реалну
могућност да на вријеме пружимо
помоћ Султану, кад би јевропски
ловци рибе у мутној води хтјели
упорно да замуће мир на Истоку.
Нама није потребит Бургас као те-
риторија, нама је потребит као тачка
посматрања, и односно њега, држимо,
лако бисмо се погодили са Бугарском
на задовољство обје стране. Ми то
не сматрамо питањем међународнијем.
То се тиче двију држава, које су
господари. Овај је посао за нас врло
важан, али само за нас. Она је до-
пуна пројекта багдадске жељезнице
и ништа више. У осталом, тешко
да ко има воље и власти, да даде
овој нашој ствари општи значај. Ако
су њемачки капитали увјерени у
светост својих претензија, за што
најважнији стратегички руски инте-
реси да буду мање од њих свети?
Аустрија је и сувише заузета своји-
јем парламентаризмом и мијењом ми-
старстава, да би без риска, да ко-
начно изгубити земљиште испод нога,
она могла одважити се на нешто
слично авантури. Инглеска се влада
врти са својим бродовљем, али би
она одавно могла званично изјавити,
да она неће никад с нама доћи у
озбиљни сукоб ради тјеснаца, и од
шетње њенијех оклопница, особито
садашњијех дана, никад ништа оз-
биљнога неће бити, и кад бисмо се
ма искрцали не у Бургасу него и у
самом Цариграду. Па и за што би
на Босфору она рискирала? Ваљда
неће ради Њемачке, кад јој тај риск
ништа не обећава! Инглеска нема
што спасавати на Босфору, и озбиљ-
ни риск ту био би политичко безу-
мље, које је одавно отворено осуђено
од стране свијех њенијех државника.
Ипак ће новинарски политичари по-
дићи буру у чаши воде, ал је факт,
који заслужује пажњу: сваки пут,
кад је Русија чинила који нови ко-
рак на Истоку и тијем утврђивала
свој војени положај на њему, Јевропа
се с тијем врло лако мирила.“

Овоме чланку очевидна је на-
мјера, да побрка концесију багдадске
жељезнице, која Русији нимало није
по вољи; видијећемо хоће ли своју

сврху постигнути. У осталом опа-
жамо велику смјелост мисли у пе-
троградскијем листовима од њекога
доба. „Н. В.“ довијело је за вријеме
оног скандалозног процеса биоград-
ског чланак „Словенство и Аустрија“,
у ком је доказивао да Русија престаје
ностојати за балканске Словене тек
ступи с ким у споразум односно
Балкана; а „Петроградске Вједомости“
у скорашњем Дурновљевом чланку,
да се ни у Београду ни у Сарајеву
неће стање измијенити, док се не
измијени руска политика према Ау-
стрији. Што би могло све то зна-
чити?

СА БОЈНОГА ПОЉА.

Два мјесеца су прошла, од кад Бур-
и, преко граница својих независнијех др-
жавица, ратују на инглеском земљишту
против Инглеске; пет недеља је проте-
кло, од како је генерал Булер са појачањем
из Инглеске стигао у Капштат и врховну
заповијед узео над свијем инглескијем рат-
нијем силама: а Бур-и су још на инглеском
земљишту, још опсеђају Ладисмит. Ма-
фекинг, Кимберлеј, и уз то разбијају ин-
глеску војску, која из Капштата иде у
помоћ опсеђујућем Ваистину, чуда од
јунаштва и прегнућа шаке људи против
толикијех припрема једне војеске! Обја-
вљена из Лондона побједа лорда Метуена
на ријечи Модеру, као да је то била бур-
и побједа, јер инглеска војска још није
прешла ту ријек, и ни помоћи пружила
опсеђујућем у Кимберлеју. Из Лондона
су објављивали, да престоји битка код
Спитфитгена, гдје се очекивао пораз Бур-
и под генералом Кроутом, али још нема гласа
о тој битци. Генерал Гатакре са 6000 мо-
мака још се не миће из Квенстона; о ње-
гом упадању у Оранжеву државу прав-
ном из Блемфитген, што му је сврха била,
нема ни говора, услед покрета Африкан-
дера у корнет Бур-и Главна колона под
генералом Булером у Наталу још није
прешла ријеку Тугелу, и опсеђујући гене-
рал Вајт у Ладисмиту још не види по-
моћи!

Бур-и су на западу на ријечи Модеру
и на истоку на ријечи Тугелу јаке стра-
тегичке позиције заузали и не даду Ингле-
зима напријед. То усјенило ратовање њи-
хово доноси Инглезима велике штете и на
политичком пољу. Африкантери инглеске
колоније од Миделбурга и Додрехта на
југу до Тули на сјеверу прелазе на страну
Бур-и. Кви су способни за оружје свуда
се придружују бурској војсци, а не наору-
жани служе и другијем ратнијем посло-
вима. Изгледа да ће се овај рат претво-
рити у наредни рат у јужној Африци.
Инглези су се уздали да ће против Бур-
и побунити Кафре и остале урођене Црице,
али тешко да ће успјети. Милони Цри-
ца мрзе исто и инглеско господарење, а
и на њима морају дјеловати бурски успјеси.

Инглези морају велике просторе свога
земљишта бранити и у исто доба на њима
оперирати. У Мафекинг у опсеђуто
1000 момака, у Кимберлеју 2000 такоер
опсеђуто, на ријечи су Модеру 8000
под лордом Метуеном, у Квезвину под
генералом Гатакром 6000, у Дурбану под
генералом Клерком 7000, код Есткурта
пуковник Хилдјард са 4000 прекинут је
од остале војске, тако исто у Ладисмиту
генерал Вајт са 6000 и у Тули пуковник
Плурмер са некоје 1000 момака. Она рап-
трљана војска не може се узјамно потпо-
магати; дочим сва бурска војска стоји у
свези сретством унутрашњијех жељезница,
што Бур-има много помаже.

Главни заповједник инглеске војске
мораће се одрећи свог ратног плана, да
заузме Преторију и Блемфитген, и тијем
да принуди непријатеља, да се повуче из
Натала, те ће морати пренијети главне
операције у Натал, да ослободи Ладисмит
и Есткур, гдје су главне бурске ратне
силе.

Бечка „Пол Кореспонденц“ доноси из
Лондона, да број војске што се искрцао у
Капштат, Порт-Елизабет и Дурбан, од кад
је рат отпочео, допире 51,000 момака, а
9000 је у путу по мору, који се сваки дан

чекају у јужној Африци. Осам регимената
шесте дивизије биће готови да се укрцају
овијех дана. Тако у почетку јануара ин-
глеска војска у јужној Африци бројиће
117,000 момака. У почетку рата инглеска
посада у Наталу и Капштату бројила је
25,000 момака. Отада је придошло 51,000,
осим тога ту су мјесне војске 15,000 и по-
морске бригаде 1500. Тако са војском, која
је у путу, и са оном која се још има укр-
цати, број допире до 121,000 момака. Кад
се одбије досадашњи губитак око 4000
момака, остају 117000. А то је највећа
концентрација војске у инглеској историји.

Ето што може јунаштво и прегнуће
у обрану своје слободе и малијех против
великијех!

ДОПИСИ.

Одеса, 16 новембра. — (Од нашег ко-
респодента). Можда се сјећају читави
„Глас Црногорац“, да је једна чета руског
стрељачког пука, коме је шеф Његово
Височанство Господар и Њаз Никола, пре-
ведена на Квантунски полуостров (руски
Китај). Са том четом отиде и један млади
официр по поријеклу Црногорац из Комана
подпоручик Михајло Драгов Лазаревић,
син поморског капетана црноморског паро-
бродског друштва Драга Лазаревића. И
ево шта прочитамо у свима руским нови-
нама како се ова чета одликовала У пос-
љедњем броју свог петроградске вијесте
новине „Развјидник“ описују сукоб стр-
јељача са китајским морским разбојницима.
У посљедње вријеме ови су се тако обезо-
бразили да негледајући на то што има у
граду Визиву војске, на својим лађинама
долазили су у морски залив и ту ватали
китајске трговачке бродове, те тиме оште-
ћили многе трговце. Због тога се влада
ријеша да пошаље против ових морских
разбојника војну команду под заповједниш-
твом капетана Богословског и подпоручика
Лазаревића и Макарова са 25 стрјељача
из чете Њаз Црногорскога и војени мони-
тор, на коме је био и један топ система
Гокиса. На свануће 3. септембра стрјељаци
одплове у Корејски залив к ушћу ријеке
Видихо да тамо на острву Ман-дао потражи
китајске морске разбојнике (пирате). По
већ по путу среташе њихову лађу а за
овом још четири, које напану на наше
стрјељаче, но ови даду плотун. Нове пушке
стрјељачке од три милиметра калибра про-
бијали су лађице разбојника, а стрјељци
и њихови официри Лазаревић и Макаров
доплови до лађа разбојника, те их запли-
јенише а од разбојника ухватише тројицу
а други побјекоше. Тако се је случајно
овај мали бој одпочео и свршио без помоћи
монитора и топа. — „Јао нам је господине
уредниче, што не можемо да Вам саопшtimo
имена ових храбрих стрјељача, који су
припадали баталијону витешког Њаз Црне
Горе у Одеси, и који доказаше да су тако
исто храбри на мору као и на суку. Млади
Црногорац подпоручик Михајло Драгов
Лазаревић већ има орден Њаз Данила
IV. степена, а сада га је баш и у боју
заслужио. Тако наш Црногорац из пука
Господара са неколико стрјељача потуче
китајске морске разбојнике. — О томе
се у Одеси много говорило.

Црногорац.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Аћим Вујић.) Поводом прославе три-
десетогодишњице Народног Позоришта у
Београду, одиграна су два комада Јоакима
Вујића „Цагражденије и наказаније“ и
„Љубавија завист“ кроз једне ципеле* у
почаст успомени Јоакима Вујића, који се
сматра као покретач или први пионер
позоришне умјетности у Срба.

Јоаким Вујић родио се је у Баји (Војво-
дина) 1772 г. и ту је учио основну школу.
Више науке учио је у Новом Саду, Калочи,
Пожуну и Пешти. Кад је свршио права,
не хтједе постати адвокат, већ постаде
учитељ у Старом Футогу и Бечеју, у
Бачкој. Али је њега срце вукло да види
што више свијета, и он пропутова Хрватску
и Италију, учећи врло пријеблино и дан
и ноћ, и кад дође у Трет, он постаде
учитељ дјете неког богатог Србина. Како
је он већ тада говорио осам језика, тај

Србин постави га за писара на свом броду, те тако посети Цариград, Малу Азију, Грчку и Египат. Доцније Вујић постаје професор у српској пароши Св. Андрија, на Дунаву, оженивши се тамо. По у брачној животу није био срећан, те напусти професорску службу и оде у Пешту, гдје склопи прво српско добровољно друштво, и Мађари му допусте да у њиховом позоришту да прву српску представу. На ту представу скупило се гдно много свијета, и на каси позоришној за улазнице буде примљено 1200 дин., која је сума за оно вријеме била нечувано велика. Тај приход Вујић подијели сиротним ђацима и српској школи у Св. Андрији, па охрабреним првим успјехом оде у Бају, Сегедин, Арад, и у сва знатнија мјеста у Србији, Угарској, Хрватској и Далмацији, састављајући позоришна друштва и дајући представе.

Осим тога рада Вујић је за представе својих позоришних друштава писао разне комаде, а тако исто и преводио их, као што је написао „Руководство к француској граматизи“, „Путовање по Србији“, „Пут по Угарској, Влашкој, Молдавској“ итд. Осим ових он је оставио још више других дјела: „Фернандо и Ларика“ (превод с енглеског), „Алексис и Надин“ (превод с енглеског), „Силвије Миш“, „Благородна жена Лунара“, „Училиште добродетељи“, „Слава Наполеонова“, „Веселе басне Касасена“ (први његов комад), „Лакрдије Бертолдина“ (превод с италијанског), „Суваров и Кутузов“ итд. итд.

Вујић се служио славено-српским језиком, којим су готово сви књижевници у оно доба писали, а сам је себе називао: „славено-српски списатељ.“

Он је био човјек напредно доброг срца, који је све што је имао давао сиротињи. За њега се зна кад је живио у Новом Саду, да по некад није имао десет пара да плати за превоз преко Дунава хотећи у Карловце, куда га је Патријарх чешће позивао на ручак, већ се морао сјачити те Дунав препливати, преносећи на глави одјело.

Вујић је умро у Биограду 1837 год. Он је, и ако сиромаш, основао једну задужбину, из које се и сад издаје мала помоћ двојици добрих ђака, јер је Вујићу највећа радост била упутити сиротан свијет да учи школу, као што су и његове позоришне друштине вршиле културни и просвјетни задатак.

(Грчко позориште.) Многи ће се зачудити кад чују да потомци Есхила, Софокла и Еврипида, у кратком оних Грка, који у старом вијеку бјеху расадници културе, још немају у правом смислу ријечи свога сталнога народнога позоришта. То је навело краља Ђорђа, да ствар грчког позоришта пригрли и да у Атини у своје трошку оснује стално дворско позориште. За управитеља тога позоришта биће позван Деметријос Бернардakis, млад књижевник са Лесбоса, који је свршио науку у Њемачкој. Најчувенија су му дјела: „Меропе“, „Марија Доксатри“ и „Еуфросина“, ал највише му је стекао лијепу пјену и гласа његова трагедија „Фауста“, у којој се највећма одликовала игром својом Евангелина Параскевопулос, коју данас сви славе као прву глумицу Грчке. До сада се таворила као члан неке путничке позоришне друштине. Сретна звијезда њена доведе је у Патрас, гдје је пред двором

играла Фаусту. Игром својом тако је очарала цео двор, да се краљ под утјоцајем њеног умјетничког приказивања, ријешно, да оснује стално дворско позориште грчко по узору „Француског позоришта.“ До сада су грчка позоришта животињила приказивањем сензационих француских драма. Од изворних грчких позоришних игара сачинију се још: „Галатеја“, драма Епире Василијада и „Кутрички сватови“, палива игра Александра Рангавица.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

(Чувај се јектике.) Сува је болест најчешћа и најопаснија од свију болести, нарочито за сиротан, раднички и тежачки сталеж.

Ова је болест насљедна — преноси се од мајке на дијете; али већином се задобија у доцнијим годинама. Узрок, услед чега она постаје и развија се, то је једна мала гљивица, облика дугољастог као прутућ; та се гљивица може да види само највећим увеличавајућим стаклетицама и зове се *туберкулозна гљивица*. Кад се плућачка и слуз од болесника јектичавих осуши, ове се гљивице разнесу по ваздуху као ситна невидљива прашина и одатле удисањем доспу у здрава плућа. Млијеком и месом болесне јектичаве стоке, добија се зараза посредством желудца; кад ове гљивице дођу на отворене ране развија се јектика на кожи.

У већини случајева није довољно само да се човјек зарази овим гљивицама, па да оболе од ове белести; за њек развитак потребна је још и нарочита склоност, пријемљивост за ову болест, а та може бити урођена или задобивена. Насљедна је од родитеља, који су били јектичави; а задобивена може да буде услед разних болести: мресе великог кашља, шећерне белести, даље, све оно услед чега се тијело слаби и изнурава, нарочито што плућа штети (чести порођаји, дуго дојење, велико напрезање, раскалашан живот сваке врсте, даље катар органа за дисање) итд. итд. Нарочито су шкољци тмни влажни станови, недовољна храна и тежак рад кад је скопчан са великом прашином.

Средства да се човјек сачува од јектике и који сваки појединац има у својој руци ова су:

1.) Нико нека не плује по собама и у опште по затвореним просторијама на под, и по могућству и другима нека забрањује. Код куће сваки треба да има један суд напуњен водом, и у њега да плује; кад се напуни треба га просити у нужник. Пепо, пјесак, струготине и земља, са чиме се наше плућнице пуне, не одговарају циљу; уништавањем и удаљавањем слуги, ми хоћемо да избјегнемо и спречимо оно опасно сушење и испарење ових гљивица, које служе као зичење туберкулозе, а то се овим материјалом не постиже. Они болесници који већ леже у кревету, требају да се служе плућима које су напуњене водом; ако болесник слупа и врши ове мјере за предхрану, онда је потпуно безопасан и не мора да се сматра као онај који болује од губе (проказе). Они, који се налазе око болесника не треба да једу у тој одаји гдје болесник лежи, и кад га за вријеме оставе то треба руке да оперу.

2.) Обиталиште, кад год се чисти, увјек га треба овлажити да се прашина не би дизала.

3.) Што се хране тиче, то је треба удисавати према средствима али увјек да је здрава и добра (месо, кувано млијеко, масти и зелени). Од пића треба ракију нарочито избјежавати. Цео начин живота, треба удесити тако да је умјерен, паметан, ни у чему не претјеривати. Млијеко не смије се некувано ни месо полупечено употребљавати.

4.) Сваку, ма и најмању рану, треба што чистије завијено држати, а по могућству овај завој треба да је антисептичан и од стране љекара да је направљен.

5.) Закључивање бракова намећу јектичавих треба по могућству избјежавати; дијете таквих родитеља треба одмах склонити у здравије предјеле (на село) да би се уклопило од заразних родитеља, те да се зараза спречи.

6.) Још изнаније треба дијете сваки дан прати и трљати хладном водом, даље бављење у чистом пољском ваздуху, тјелесним вјежбањем и добрим чистим промањивањем станова, очвршћавајући и обучавајући на највећу чистоту.

7.) Па и дораслима не може се довољно препоручити, колико је велика корист и тјелесно здравље одржавање што веће чистоте. Нарочито треба препоручити да руке треба брижљиво опрати после сваког рада и прије сваког обједна. Тако исто треба да се обрати пажња на чистоту зуба и десни, дакле уста што чешће, нарочито после једа, чистом водом испрати добро. Тако исто од највеће су користи по здравље чистота цијелог тијела, купања што чешће, било у кадама или отвореном купатилу.

8.) Кад дође ријешавање питања коме позиву (послу, занату,) да се дијете упутити, ту прије свега при избору треба узети у обзир здравље и снагу; она дјеца која су од слабих родитеља, или су из других узрока слабуњава и кржљавна, треба да се одаду оном послу и занату, при коме ће се што више бавити напољу а не у затвореном простору. Обољели радници, треба увјек пошто прездраве и придигну се, да се са својим љекаром посавјетују и разговоре, да ли могу и даље без штете по своје здравље свој занат да продуже или је потребно, да у интересу здравља промијене своје занимање. Сваки онај радник, чији је посао скопчан са великом прашином, треба оно вријеме, које му остане слободно, по могућству да проведе у пољу, на чистом ваздуху.

9.) У сваком случају гдје кашаљ дуже вријеме траје, гдје често повраћа, код опадања снаге (мршавило, кашаљ са крвав, ноћно знојење,) треба брзо помоћ љекареку потражити, да би се јектика још одмах у почетку могла познати, и са већом сигурношћу могла лијечити, јер то је доцније, кад болест узме маха, врло тешко.

10.) — Сваки треба овом процеси, овим предхранама, које нијесу тешке, што тачније да сједује и да их испуњава, јер на тај начин неће само себи лично, него и својим ближњим жени, дјети и т. д. користити чувајући их, да не буду жртве једне болести, која је веома онака и убијачна!..

„Народно Здравље“

(Мирна дјеца.) Готово од првога дана живота ваљда навикавати дјецу на ред и

тачност и онда ће дјеца напредовати, али колико матер има, којима је познато ово тако просто и природно правило? Већина гријеша на своју невољу и бољешљивост своје дјете, јер узнемирено дијете не може никад тако да напредује као мирно. Матере гријеше с тога, што мисле, да својој дјети добра чине, а оне им чине зла.

У са свим малог дјетета треба пазити на ово:

1. Прима ли дијете правилно храну?
2. Може ли се доказати, да је дијете сваке недеље теже?
3. Има ли дијете посведневно по 1—2 меке столице?
4. Је ли дијете послеје храњења мирно?

Ако су сви ови услови испуњени, онда има изгледа, да се дијете здраво одржи и одрасте.

Све што се око дјетета ради мора се вршити са највећом тачношћу и чистотом, јер се само тако може да одржи дијете здраво.

Дану ваља рад овако подијелити:
8 сати изјутра. Купатило 28°, 3—4 минута трајања, са подливањима од 26°, послеје неколико мјесеци од 24° и 22°, уста и очи не прати са устајалом водом, за свако уху имати увијек у приправности по једну ланену крпцу, које стоје у чачићу са хладном водом. За овим дијете обући, положити га на страну у његову постељину, подојити га или нахранити, па затим му опет потпуно уста опрати и очистити од свију остатака хране.

11 сати. Преповити дијете (доње тијело најприје попрати хладном водом, уста испрати на му дати боцу, па затим му опет уста испрати и оставити га да мирно лежи.)

У 2—5 сати по подне оно исто поновити што је у 11 сати рађено.

8 сати у вече. Свући дијете и цијело тијело испрати са водом од 20° па му онда дати храну и поступити као и прије подне.

У 11 сати ноћу, пошто се све учини као раније, и очи се дјетету оперу, да му се последња храна — и до 5 сати из јутра не даје му се ништа више.

У 5 сати изјутра почиње дан истим редом и тачношћу као и предходнога дана.

Ако се овако поступа са дјететом од првог дана његова живота, он се послеје кратког времена тако навикне на то, да се никако не јавља ван одређеног времена. Никако не ваља гријешити, па како се дијете узнемири одмах га подићи и носити га, него се најприје увјерити да нема какве незгоде, па ако нема, онда га ваља окренути на другу страну и пустити га да се дере до одређеног времена за храну. До 3 мјесеца најбоље је дјетету у мирној постељини, јер се тиме уклањају опасности од иззеба, потресања мозга, кривог раста и т. д. Тако одјељена дјеца много су мирнија, него ли дјеца око које пашљиви родитељи проводе по цијеле ноћи падајући из једне погрешке у другу.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Наше воћке.) Ко је рад у прољеће да сади воћке, нека копа рупе сада с јесени, да се земља преко зиме добро промрзне, па онда нека ту земљу мијеша по-

ЛИСТА К.

АРБАНАСИ

и њихова улога у историји и савременом животу на Балкану
(У Петроград. Вједомостима пише Р—ц.)

III.

(Свршетак.)

Импулс свакоме покрету даје Скадар. Тај значај му даје прво то што је богат пазар, који се налази на средини препродне равнице, а у исто доба окружавају га планинске области, гдје цијета сточарство у велике, и врло је близу мора; друго, што је у његовом округу усредоточено све арбанашко католичко становништво и сва католичка јерархија, која, уживајући велики утицај на своју паству, јесте главна чинилица у свијем покретима.

Аустрија такођер овдје ужива велики утицај, као католичка држава, и као држава у рукама које налази се сва трговина тих крајева.

Прије, кад је по свој Турској превађивао француски утицај, у Скадру је био француски консул Екар (Escard), који је написао најбоље дјело о сјеверној Арбанији (Histoire et description de la Haute Albanie ou Guegarie. Paris, 1859), и он је био свемоћан на тим крајевима: слушали су га Арбанаси и сам Валија. Човјек пун карактера, он није никог вријеђао, и ипак је једнако и православне Србе и католичке Арбанасе, и ако је био непријатељ Русеје, и радио да одврати Србе од Русеје, који се ипак не додише завести. Са свијем тим он није преставао штитити их,

услед чега је међу њима оставио живу најбољу успомену. Католици су били тада сасвијем мирни; и сами Мухамеданци су га јако уважавали.

И одиста он није чинио ништа него добра: вазада је био заштитником слабијега, увијећенога или неправедно осуђенога, имонирајући и мјесној власти; старао се о уздржању мира, посредујући кад је требало; а био је далеко од сваке интриге и није имао себичних сврха, задовољавајући се уздржавањем престижа Француске и свога, који је уживао на срећу тога краја.

Данас Француска ни издалека не ужива тај утицај — њезини представници се о томе и нестарају... Италија се стара да упливише, али су противу ње језуити, саужени се различитим чисто језуитским ерестима. Тако, да дјела арбанашка не иду у италијанску школу, они не дају свето причешће њиховијем родитељима, и уопште преставају Италијанце пред народом као безбожнике и противнике Папе.

Инглески представник, као свуда, врло високо држи свој престиж, стара се да све сапнаде, због чега често путује по унутрашњости развијем изговорица, старајући се при томе да у народу распростре појам о сили и богатству Инглеске. Преставници Русије, старајући се такођер да буде ан конкурент од свега тога, што се чини у покрајини, ограничава се углавном на бригу о тамошњој православној општини и на однос са валијом, коме од случаја до случаја изражава своја мњења и савјете. Њемачка је уступила своје преставништво Аустрији.

Сасвијем у другом положају наоди се преставништво све последње. Она прије свега има особље на служби више него све друге; а друго, тамо живи маса аустриј-

скијех поданика, и тако је постови доводе у непосредни додицај с народом.

С аустријском дијаломатском мисијом наоди се у тијесној вези све католичко свештенство, особито језуити: они су највјернији вршници воље аустријске владе и ништа не чине без знања њеног преставника. Они народу улијавају, да је послеје Папе Цар аустријски први преставник и покровитељ католичке цркве.

Како се понаша према народу, то јест, католички Арбанаси, трудно је рећи; али им је то корисно, и они се тиме користују против Мухамеданаца и своје владе. Што више опажа се у последње доба, да Католици називају Мухамеданце: то праве небинале прије процесије по свему граду, то најновије оскрњивају цамије. Случило се неколико пута, да се услед називања Католика, с дана на дан очекивао крвави сукоб и пазар се затварао. Које је то требало? Скадрани нијесу то што и дивљи Малисори: они сви и Мухамеданци и Католици желе мира и покоја. У очекивању таквијех сукоба, многи Католици обично бјеже у Црну Гору, и ми састајући се с њима ни од једнога нијесмо чули, да оправдавају та називања, него напротив осуђивали су оне своје савременике, које су сматрали виновницима. Они су сву кривицу свалачили на језуите. По томе они бише жељели да влада протјера језуите као смутљивце, али им се они сами покоравали. Тако је јака дисциплина свијех Католика!

Енергичне и сходне мјере, које је узимао валија сваки пут су предузимао раздржање; али опасност таквијех сукоба није уклоњена, јер они могу бити вазада називани поменутијем факторима... Арба-

нашки народ ту је само просто оруђе и служи само туђијем сврхама.

Сва историја арбанашкога народа показива, да он не само што није био у стању да се политички уједини, него није у никаквом послу показао своје иницијативе, него вазада пристајао уз друге; он је друге служио и пружао им своје силе. На жалост, такав је и данас. Инострана влада употребљава га као оруђе, против његовијех интереса. Арбанашка линга била би му корисна, да је из њега потекла; али она је била туђе дјело, и одигравши своју улогу у корист туђу, нестала. Арбанаси као и сваки други народ прије свега треба да добију добре народне школе; али и школа њихова наоди се у туђијем рукама.

Један од интелигентнијех Арбанаса, који се занима и арбанашком књижевношћу, Ј. Јубани, жали се што је у Арбанији више свештенство већином инострано, које мјесно свештенство не уважава, држи га испод себе, и наставаљајући народ у иностраном духу, убија му национално осјећање; у исто доба национални језик и књижевност сасвијем запостављају и презиру. Говорећи о школи, он вели: „Ни по чему се не може оцијенити народ као по његовијем школама. Католичка скадарска општина још није у стању да установи сопствене школе, а не хоће шипљати своју дјецу у државну школу, коју је влада отворила за изучавање народног језика и турске писмености, што би било много корисније од свакога иностраног језика. Томе стоје на пут фанатични обију вјера, Христијани и Мухамеданци, који потичу своје сљедбенике, да се удаљују једни од другијех што више могу. Наши фанатични настоје да улију у главу народу, да су најбоље школе језуистке.“ Огуда сљедећ,

слије са ђубретом, да посађена младица има одмах обилне хране.

При сађењу воћка хоћемо да напоменемо још нешто. Газа нека не сади много врста воћка, него нека одабере мање врсте, али само од оних, које у томе крају добро прте. При сађењу ваља жличице младици добро разредити, усадити је онолико дубоко, колико је била усађена, па земљу око усађене младице чешће окопавати и распуштати. Усађеној младици ваља стабло окречити смјесом од креча, жутих земље и кравље балеге; ваља притврдити је уз колац, заштити је од штете, очистити је од лишавца, маховине и гусјеница, заливати је о суши а упутним кречањем и чистињем настојавати, да јој круна буде лијепа и правилна, да је лако пробија и ваздух и сунце.

Ако тако поступамо са младицама лијепо ће нам се примити, добро ће нам успијевати и доносиће, кад стапу на снагу, богата плода.

Да напоменемо још по нешто.

Има нас који садимо воћке као од биједе. Бива да, нијесмо им спремили мјеста, гдје ћемо их посадити а кад их у неко доба већ посадимо, не старамо се за њих ни бар мало, него их пуштамо: да их једе крвава уш, гусјеница и сваки други гад.

Па зар се онда чудите да нам воћке не успијевају. — А колико ли је у нас вриједних газа, који окопављују, ђубре, чисте, мажу, крешу и старе воћке по воћњацима и вртовима?

У нас се држи обично: да је доста ако смо воћку посадили — остало нека чини Бог, његово сунце, ваздух и земља а ми ћемо само чекати, да нам воћка роди. — Уморен се човек радом својим па се одмара, храном кријепи, умивањем и напиком свежи. Воћци је рађање плода нето то што је човеку рад и посао. Је ли мило човеку, да је шугав, гладан? Није. Нето тако није мило ни воћци, да је обрашћује маховина и лишавци, да нема довољно простора куда да шири гране и круну своју, да јој жите не могу да паћу хране у непаљеној земљи прљуси.

Браћо моја ратари! Сад је вријеме да садите младе воћкице по вртви, по авлијама, по гуњинама, по одајама, по виноградама вашим: сад је згодно вријеме да очистите круне старим воћкама, да их нађубрите по оним ситним жилицама, које допиру до мјеста, гдје откапа круна воћкица; да их очистите од шуге и окречите им стабла кречом, да распустите земљу око стабла им. — Благо опом, који је дијете родно и на поге подигао — има се чему радовати; благо опом, који је воћку засадио и одњеговао — има ће чиме славити се.

(На нта ваља пазити преко зиме у пчелињаку.) Мјесто, гдје се кошнице налазе — дакле пчелињак, треба да је добро ограђен, не само за то, да кошнице не би што год порушило, но и с тога да и домаће животиње не би провлачећи се око кошница, пчеле узнемиривале, јер што је јача и дужа зима са ријетким лијењем и сунчаним данима, тим пчелама треба више мира, како би нам здраве и чиле дочекале прољеће.

Птице, особито сјенице треба плашити са пчелињака, а мишове хватати или тровати, јер ово су зими велике штеточине у пчелињаку. — Смијег треба из пчелињака избацити, да не би пчеле када ради

чишћења излијећу на њега падале, те се посмрзавале, јер пчеле радо падају на бијеле ствари.

Чешћи топли дани преко зиме пчелару су добро дошли, јер пчеле добију прилике да излете и да се ишчисте а пчелар нема се бојати да ће му се пчеле побољшати. Почетник треба да зна, да пчеле док су здраве не ће се ни пошто у кошници ишчистити, него сву нечистоћу у себи држе, док не добију прилике да излете те да се ишчисте. Пчеле и саме излијећу када осјете лијепо и сунчан дан, за то не треба пчелар да их дира ни на излет приморав, јер нејасни још пчелар претјеривањем и незнањем може да направи од зла горе. Ако је зима и смијег на земљи добро је лета заклопити од сунца дашчицама, да не би пчеле преварили се те попадале на смијег или ледону земљу, јер пчела која падне на смијег или ледону земљу више се не диже; за то је врло добро посути по пчелињаку сламу или пљеву.

Ако смијег завеје лета, одгуши их, јер пчела треба и зими свјежа ваздуха. Чим је друштво јаче, тим и ваздух више треба.

Не буди претјеран ни сувише радознао. Не дирај сваки час кошнице, нити их окречи устима горе, јер тиме узнемирујеш пчеле а губи се и топлина из кошнице.

(Топа храна за кокоши у зими) Свака храна, била мешана, или чиста, или ма каква друга, прије но што се кокошима даде, треба да се угрије. Ако са цијелим кукурузом хранимо, што је врло добра и јефтина храна, мора се он тако угријати, да буде скоро испржен. Тада нека се охлади и онда га ваља кокошима дати. Кухана храна, која се од времена на вријеме кокошкама даје, треба да је увјек врућа, а кад је потребно, нека се и у пећи подгрије. Нејвероватно је, како утиче врућа храна за вријеме хладних дана на производњу јаја, нарочито, ако се уз то полаже брига и на то, да је кокошњак у реду и ако се и иначе пази на перад и добро његује. Најбоља мешана храна је гњечен кромпир, врућ и мијешан са мекнама.

„Њива“

(Стрмина за стрмном не смије се сјити.) — Основа сваког обрађивања земље јесте мијењање усјева. Као што је познато наука је поставила правило, да се по могућности два усјева исте врсте никад један за другим не ређају, него да се стрмине, окопавине и лиснати усјеви узајамно смеђују. То има повољно утицај не само на потрошњу хране у земљи, него и на механичке особине и закорављивање њиве. С погледом на ове посљедње двије тачке гајење стрмине за стрмном особито је опасно и подноси још само на јако обрађеном земљишту, које је снажно и потпуно чисто од корова. Али и ондје, гдје и ови услови постоје, гајење стрмине за стрмном опасна је ствар.

Као што је познато полијегање стрмнина, које се из године у годину све више и више шири, долази у неколико и од извјесних гљивица, које влат над самом земљом толико ослабе, да не може да носи тежину класи. Досада се мислило да свака врста стрмине има по једнога таквог посебнога штеточину, који није штетљив

Школа, истина, може много учинити; али се карактер Арбанаса историјски слико, и том карактеру главна је прта недостатак иницијативе и неспособност уједињења, да постану самосталном политичком јединицом. Супрот Срба, који се сав запоси својим историјским успонима, с њима живи и на њима оснива своју вјеру у бољу будућност — Арбанас не зна своју историју, него слави јунаке из најближе прошлости, који не се такођер брзо заборавити. Ово није историјски народ, јер се не налази у вези са својом даљом историјском прошлости, него живи само савременошћу. Истина, он чврсто чува своју народност и још чвршће своју слободу. Али прво потијече из његовог консерватизма а не из националне свијести, чему стоји ма пут и његов племенски живот, који фактички не допушта, да се уједини. А слободу схваћа не као право, него као могућност чинити „што хоћу“, уздајући се у своју физичку снагу, храброст и оружје, с којим се стога никад не раставља.

Ово посљедње развило се у свјед турског режима и њим се подржава. Остале прте, ако нијесу урођене раси, укорјениле су се у Арбанаса његовом прошлости, и с тога се могу намијенити само кроз ред покољења, успијењем школе и добријех државнијех установа; а за сада њима је суђено да служе туђим интересима и да буде бесвјеснијем оруђем туђе политике. Католици, находећи се у рукама свога свештенства, служе Аустрији, помоћу које нађају се ослободити од турске владе, а Мухамеданци улажу све своје силе у подржавање турске владе, у чему виде једини свој спас: тешко онијема, који нијесу ни Мухамеданци ни Католици!

другој стрмини. Али је професор *Др. Франк* по многобројним саопштењима из праксе и испитивањима, која су потом чињена, доказао да није тако. Он тврди, да штеточина на пшеници чини исте пустоши и на јечму.

По томе гајење пшенице за јечмом мора необично јако потпомагати полијегање, јер се стрмком јечменом у земљу уносе извјесне гљивице. Пошто оне у зораној стрмини налазе сасвим повољну храну у ораници, то се оне и размножавају да затим зазелећу пшеницу употребе као одлично боравиште преко зиме. Кад идуће године у опасно доба настане влажно а топло вријеме, онда ето вам полијегања — једне појаве, која је при гајењу пшенице за јечмом често већ посматрана, али није била објасњена.

„Тежак“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 3 децембра

Г. СТРАНСКОМ И Г. КРАМРЉУ

младоческијем делегатима.

Ваша братска ријеч у аустријскијем делегацијама о поступку „П. Лојда“ и бечког „Фремденблата“ према „Г. Црногорца“ ланскога лета изазиваје у нама дубоко признање и неможемо се уздржати да Вам то не изјавимо.

Да смо само знали да ћете се том ствари занимати, могли смо Вас подробије упознати бар датумима, наиме, да је „П. Лојд“ имао *пунујет дванајест дана времена*, да опровргне оно што нам је подметнуо — што је без сваке сумње и никакво алом вољом многоуважени г. гроф Голуховски, одговарајући Вам, из вида изгубио, јер смо ми увјерени да је и он сам сажаливао онај поступак „П. Лојда“.

Вама господо, фала и част као браћоцима истине и правце.

Уредителство „Г. Црногорца“.

(Посјета Крајине.) Г. војвода Пламенац, наш ратни министар, по налогу Њ. В. Господара, одио је да посјети Крајину, да се ту разговори са народом, и да се упозна са његовијем потребама и жељама. У пратњи г. војводе с Цетиња су пошлели г. Јанко Вукотић, командир наше редовне војске, и г. Марко Газиводе, адјутант г. војводе; а уз пут су му се придружили г. командир сеочки Лекић, г. командир топц. Пламенац и г. капет шестански Луц-Пали. Г. војвода стигао је у Мириће 26 нов и са пратњом одео код командира крајинског, те је пет дана провео у Крајини, обилазећи је и општећи с народом, који му је долазио на подворење. Сјутри дан по свом доласку, г. војвода је изашао на Ђурило, на самој турској граници, гдје се подижу величанствене развалине једног манастира, и ту је био велики скуп народни и народно весеље уз пјесму и игру народну. Ово је била прва висока посјета у средини народа листом мухамеданске вјере од како је Крајина придружена Црној Гори, и г. војвода, који је с народом говорио у име Господарево, обећао је Крајинијанима, да ће Крајину брзо посјетити и Њ. Височанство Господар, што до сада није могао због оскудице у путовима, што је цео народ одушевило. Мило нам је чути, да је г. војвода нашао народ у потпуном задовољству и благодану. Народ је радан и питом, јер већином људи проводе по коју годину у Цариграду, а природа је предјела лијепа и плодносна. Особито старији ондјех развалина манастирскијех, међу којијема се још подиже читав звоник, морала би привлачити нас у тај наш крај, који није одајен од Скадра више од два сата и по. Њажевог изасланика, како је народ дочекао срдачно и свечано, тако га је испратио до језера, поздрављајући га пуцањем из пушака све док се Њажев парабродни видео.

(† Јевто Гашић и Јово Герун.) Ономадне смо сахрањили Јевта Гашића а јучер нам стиже тужна вијест из Напуља, да је тамо преминуо и Јово Герун, гдје је био пошао болестан да ову зиму проведе — оба добра друга и пријатеља у животу, па и у смрти вјерна. Њихова смрт изазвала је у нашем грађанству општу жалост, јер су обојица, ма да су скоро дошли из Херцеговине, први из Мостара а други из Требиња, у кратко вријеме били стекли, својим озбиљнијем понашањем и радом, сва права грађанства, и оба су била одликована петијем степеном Данилова реда за њихово усталаштво у свакој јавној прилици.

Така им црна земља, и вјечна памјат!

(Из главног одбора за скупљање добровољнијех прилога на подизање дома умоболнијех.)

(Настава.)

Г. Углички ујездни Исправник послао је 48 рубаља, а в. фор.

57-60

„Хотимски ујездни Исправник“ 6 рубаља, а в. фор.

7-20

Преко окр. одбора Ђидског приложили су из Павковића:

фор. н.

Г. г. Ком. Максим Павићевић	6
Подк. Никола Јовановић	4
Официр Милија Калезић	4
Барјактар Симо Калезић	7
Митар Калезић	1
Никола Калезић	1
Милош Ђешњанин	1
Максим Калезић	1
Закор Брњасић	50
Ђоко Калезић	50
Бошко Калезић	50
Милић Ђешњанин	1
Митар Калезић	1
Арсеније Калезић	50
Милоша Калезић	50
Спасоје Калезић	50
Новак Калезић	50
Васо Калезић	50
Шћепан Калезић	1
Радивоје Калезић	1
Милован Калезић	1
Никола Калезић	1
Максим Калезић	1
Шћепан Калезић	2
Глигорје Калезић	1
Богдан Калезић	50
Радоје Калезић	1
Васо Ђешњанин	1
Новина Ђешњанин	1 20
Петар Ђешњанин	50
Мујо Ђешњанин	1
Мило Ђешњанин	50
Јован Калезић	50
Радоје Калезић	50
Петар Калезић	1
Илија Ђешњанин	50
Илија Калезић	50
Видак Калезић	50
Миро Ђешњанин	50
Јован Калезић	50
Милован Ђешњанин	50
Илија Калезић	50
Шћепан Калезић	1
Бошко Калезић	1
Радомир Калезић	1
Пуниша Калезић	1 50
Миро Калезић	50
Драгоје Калезић	1
Живко Брњасић	50
Шћепан Калезић	50
Благота Калезић	50
Мијајло Калезић	1
Велиша Калезић	1
Милован Калезић	1
Велиша Калезић	50
Петар Калезић	50
Гавриле Калезић	1
Радоје Калезић	50
Гојко Калезић	50
Радосав Калезић	50
Марко Калезић	50
Симо Калезић	1
Илија Калезић	50
Илија Ђешњанин	1
Официр Крето Јовановић	3
Милосав Јовановић	50
Мијајло Јовановић	1
Радивоје Јовановић	50
Тијодор Јовановић	50
Крето Јовановић	1
Радивоје Јовановић	50
Нико Јовановић	50
Никола Јовановић	50
Радоје Јовановић	50
Милија Јовановић	50
Никола Јовановић	50
Видак Јовановић	50
Милић Јовановић	1
Видо Јовановић	50
Тодор Јовановић	1
Јован Јовановић	50
Живко Јовановић	50
Лука Јовановић	50
Бошца Јовановић	50
Вони Јовановић	1
Тиодор Јовановић	50
Мијајло Јовановић	50
Саво Јовановић	50
Микоша Јовановић	50
Милован Јовановић	50
Стеван Јовановић	50
Лука Јовановић	1
Павле Јовановић	50
Милосав Јовановић	50
Митар Јовановић	50
Симо Јовановић	50
Пуниша Јовановић	50
Вукота Јовановић	50
Недо Јовановић	50
Радоје Јовановић	1
Алекса Јовановић	50
Тодор Јовановић	50
Милош Јовановић	50
Богдан Јовановић	50
Бошко Јовановић	50
Митар Јовановић	50
Официр Јован Јовановић	2
Барјактар Раде Јовановић	2
Завиша Јовановић	1

ф. н.	ока жита:
Лаво Јовановић	1
Радоје Јовановић	2
Радован Јовановић	1
Ђорђе Јовановић	50
Петко Јовановић	50
Пера Перо Јовановић	3
Бонца Јовановић	1
Шћепан Јовановић	50
Павле Јовановић	2
Бошко Јовановић	50
Видо Јовановић	50
Тиодор Јовановић	1
Крсто Јовановић	1
Радуле Јовановић	1
Живко Јовановић	1
Богдан Јовановић	1
Јован Јовановић	50
Радован Јовановић	50
Радован Јовановић	1
Милован Јовановић	1
Радоје Јовановић	50
Мурат Јовановић	1
Радован Јовановић	1
Спасоје Ђуровић	1
Радивоје Ђуровић	1
Никола Ђуровић	50
Ђоко Ђуровић	50
Стеван Ђуровић	50
Мујо Ђуровић	50
Петар Ђуровић	50
Павић Ђуровић	1
Лаво Ђуровић	2
Крсто Ђуровић	1
Петрић Ђуровић	50
Тиодор Ђуровић	1
Мијајло Ђуровић	1
Ђуро Ђуровић	50
Мирко Ђуровић	50
Јован Марјеновић	1
Милош Калезић	1 ф. и 10 ока ж.
Поп Јован Јовановић	2 ф. и 20 ока ж.
Опш. Јован Војводић	2 ф. и 20 ока ж.
Перј. Живко Војводић	3 ф. и 20 ока ж.
Гавро Калезић	10
Филип Калезић	20
Радуле Јовановић	20
Велиша Јовановић	10
Томо Јовановић	10
Лазар Јовановић	10
Матија Јовановић	5
Милован Јовановић	5
Шого Јовановић	10
Живаљ Јовановић	10
Ристо Јовановић	25
Рашко Јовановић	10
Новица Јовановић	5
Јован Јовановић	5
Саво Јовановић	5
Вујадин Јовановић	5
Марко Јовановић	10
Буде Јовановић	5
Гавриле Јовановић	50
Р. дозан Јовановић	10
Ђоко Јовановић	10
Јаков Јовановић	10
Ђуран Јовановић	20
Радован Јовановић	10
Јован Јовановић	10
Горчин Јовановић	10
Филип Јовановић	20
Дамјан Јовановић	10
Станко Јовановић	10
Драго Јовановић	20
Рако Јовановић	10
Милутин Јовановић	10
Рако Јовановић	10
Крсто Јовановић	20
Јаков Јовановић	20
Мишеља Јовановић	10
Илија Јовановић	5
Буљо Јовановић	10
Стеван Јовановић	10
Велиша Јовановић	20
Савић Јовановић	20
Барј. Милош Кољенић	10
Никола Ђуровић	20
Томица Ђуровић	5
Милован Ђуровић	15
Никола Ђуровић	15
Марко Ђуровић	15
Радош Ђуровић	5
Иво Ђуровић	10
Шћепан Ђуровић	10
Марко Ђуровић	10
Секула Ђуровић	20
Рако Ђуровић	5
Мато Ђуровић	10
Спасоје Ђуровић	10
Тудо Мишковић	10
Радоица Мишковић	5
Марко Марјеновић	10
Ђорђе Ђуровић	10

Свега: ф. н. 208.50, ока ж. 780.
Одпређе: „ 14137-06, „ „ 6717, брава 8 и 7 над.
Укупно: „ 14345-56, „ „ 7497, „ 8 и 7 над.

Примједба: Окружни одбор Брски исправља да је општина Мартинићка приложила 983, а не 1067 ока жита, те ту разлику — 84 оке — треба, ради тачности, одузети од горње укупне суме.
(Наставиће се.)

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(† **Божидар Вујић.**) Пишу „Бранику“ из Суботине: „Ономад је преминуо овдје напрасном смрћу цијелом Српству добро познати Божидар Вујић, од сваког, који га је год познавао, љубљени и поштовани „Чика-Бошко.“ Он се заузимао за сваку нашу народну ствар, за сваку просвјетну установу нашу ријетким одушевљењем, родољубивим жаром и младачким заносом. Он је и по народним зборовима, и на скупштинама матичним и позоришним и при свакој јавној прилици увјек рекао оно, што му је на срцу лежало, а никад се није обзирао на то, хоће ли то коме бити право и неправдо. Истина и правда, и љубав према милом му роду српском руководио га је за цијело вријеме радна му живота. Његовом ревном заузимању и ријетко пожртвованом раду може се захвалити, што су наша браћа Буњевци увјек имали својих рођених јавних гласила, којима се у њих народна свијест будила, кријепила и снажила. Он је и пријатељским збором и твором и пером и материјалним жртвама потпомагао сваку нашу народну, а особито буњевачку ствар. Осим тога красиле су га све врлине поштена човјека и прана Србина. Потпомагао је невољне и бједне. Сиротињи био је и отац и мајка. Његово ријетко право српско гостољубље познато је било цијелом свијету. Сваки Србин, или брат Словенин, који је год дошао у Суботину, био је гост нашег Чика-Бошку, који је сваког свог госта очарао пријатељском предисретљивошћу и лијецима на здравницама својим, са којих је познат био цијелом свијету нашем; он је са свога добра срца и поштене душе српске стекао уважења и поштовања и код наших суграђана Мађара. Најбољи је доказ томе то, што га је „газдинско друштво“ у Сегедину изабрало за свога почаснога члана на мјесто грофа Лајона Тисе. Занста ријетка почаст за Србина. Да је наш Чика-Бошко био опште љубљен и поштован код нас, видјело се по силном свијету, који се слегао био без разлике вјере и народности, да му ода посљедњу почаст. На погреб су му дошли: велики жупан, градоначелник, сенатори варошки и представници, силни официри, а са стране су били: предсједник „Матице Српске“ г. А. Хаџић из Н. Сада, и г. Стеван В. Поповић управитељ Текелијанума.“ Овај честити Србин био је и наш гост о ободско прослави.

Вјечна му памјат!

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

БЕРЛИН, 29 новембра. — Отпочела је расправа буџета. Хохенлоос изјавио је, да садашња флота није довољна, и за то да је ваља умножити. Опћа ситуација захтјева, да Њемачка створи флоту врло јаку, да се онемогући сваки спољни нападај. Положај Њемачке у Јевропи оснива се на чврстом тројном савезу и добријем односима са Русијом (аплаудирање.) Наша транзитланска политика остаће умјерена, али без јаке војске и флоте немогућ је напредак.

РИМ, 30 новембра. — При расправи иностраног буџета Вискоити Веноста, одговарајући на интерпелације, рекао је да је Италија лојално вјерна својим савезима, који остају основом њене спољашње политике, дакле односи између Италије и савезних држава наоде се у потпуном узјамном повјерењу. Искуство је обилно доказало да је циљ тројног савеза уздржање јевропског мира.

Англо-бурски рат.

ПРЕТОРИЈА, 28 новембра. — Инглези су напали непријатеља под заповједништвом генерала Кроње код Пулзнека, на југу од Спитфонтена. И са друге стране Спитфонтена, од стране Кимберлеја јављају се непријатељства, од куда се закључује, да је посада Кимберлеја изашла. (И ово је из инглеског извора „Рајтерова“ вијест, и ако се маскира Преторијом. У. Г. Ц.)

ПЕТРОГРАД, 28 новембра. — Потпуковник Гурко послан је у главни стан бурске.

ЛОНДОН, 29 новембра. — Генерал Гатакр са 2000 момака и двије батерије ударио је на Стомберг, гдје непријатељ заузимље јаке

позиције. Кад су Инглези дошли на подножје те позиције непријатељ осу ватру, и приметно се велики двој артиљерије, који је трајао три уре. Инглези су се повукли, јер се позиција не може заузети. Генерал Уајг јавља, да је генерал Хунтер изашао из Ледисмита, са 600 момака, заузео непријатељску позицију Ломбардекоп и оштетио два топа. Са стране Инглеза један војник мртав (!) и један мајор рањен.

ЛОНДОН, 30 новембра. — Гатакр јавља да је његов поновљени нападај на Стомберг био одбијен са великим губитком. Званично се јавља, да је инглески губитак код Стомберга: 9 официра рањено, а 596 изгубљено.

БЕРЛИН, 30 новембра. — Званична депеша из Преторије јавља да је у понедељник код Стомберга заробљено 672 Инглеза. Није познат инглески губитак у мртвијем и рањенијем. Синоћ је била битка на Модеру. Кроње је задржао своје позиције и ухватио 50 заробљеника.

ЛОНДОН, 2 децембра. — Авангарда бурска јавља да генерал Метуен иде против позиције бурске у Фрере. Инглеска кавалерија је данас срела код Коленза одјељење више стотина Бура, који су се повукли на другу страну ријеке, па је почело пушкарање без посљедице. Из Кимберлеја посада је изашла да заузме бурске позиције код Кампердама. Сви инглески покушаји остали су без успје-

ха. Потанкости о битци још оскудјевају.

ЛОНДОН, 2 децембра. — Метуен јавља да су Инглези у недјељу отворили јаку ватру на непријатеља и заузели јаку позицију. Понедељник у јутро бригада Хохлендара напала је на непријатеља, али је била одбијена. Поткријепљени артиљеријом Инглези су поновили нападај, али су се повукли са врло знатнијем губитком. Друге депеше потврђују губитке с обје стране у битци на Модеру врло тешке. Генерал Ваунон пао мртав, 293 рањено, међу њима 27 официра. Код Фрере инглеска бригада са више поморских топова заузела је јаку позицију, три миља пред Колензо, без отпора.

ЛОНДОН, 3 децембра. — Званично се јавља, да је укупни инглески губитак за Модеру 817. На ређене су три пове батерије. Метуен јавља, да је повукао војску у потпуној сигурности. Ратни министар објавио је да је још једна дивизија мобилизирана. Четири батаљона ће се укрцати прије недјеље. Влада је одобрила мобилизацију седме дивизије. — Девоншир је држао бесједу у Јорку, желећи земљи мир и хладнокрвност у овјем тренутцима, и изјавио да ће рат наставити до повољног свршетка. — Листови доносе из Воена, да је посада из Ледисмита изашла и порушила један мост, што ће много сметати непријатељу.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Са уцвијељеним, препућеним срцем јављам родбини својој, пријатељима и знанцима, да је мој никад непрожалећи брат, највеће радовање и једина узданица —

ЈЕВТО

предао своју измучену душу Богу, у 37-мој години живота, 30. пр. мј. у 9 сати у вече.

Под притиском живе, неизлечиве ране на срцу мом за слатким братом, који ме прије времена остави, да до гроба јад јадујем и сузе горке лијем, — сматрам за свету дужност принијети најтоплију благодарност Оцу утјешноцу пострадалих — моме Великодушном Њазу-Господару и Његовом Височајству Њазу Нашљеднику, који више пута питаху за болест покојникову, те тим покојника и мене знатно душевно кријепљаху. — У истој мјери и Његовој Свјетлости Њазу Мирку, који ми лично изрази своје саучешће.

Тако исто благодаримо Њиховим Високопрвосвештенствима Митрополитима г. г. Митрофану и Хаџи-Сави Косановићу, који покојника у болести чепање сокољаху и лијепе му савјете даваху.

Свима пријатељима са свију крајева миле ми Црне Горе, као и свој браћи из: Босне и Херцеговине, Далмације и Боке и других далеких крајева, што ми телеграфично изјавише своја саучешћа — нека је вјечита хвала.

Благодарим г. Војводи Шаку Петровићу, који ме из Париза вруће охрабри, како он зна и умије.

Нека је најсрдачнија хвала свештенству нашем, које при опјелу учествова, као и г. г. Докторима, који се за вријеме болести мога милог брата при лијечењу својски трудилише.

Тако исто: г. г. професорима, офицерском кору, чиновницима свију надлежности, учитељима, који с ђацима у великом броју покојника испратише, — нека је топла хвала.

Срдачна хвала и признање свему цетињском грађанству обојег пола, које, не гледајући на доста кишљиво вријеме, у великом броју испрати покојника до његове вјечне куће.

Свима и свакоме, ко нас се усмено или писмено сјети у овом тужном часу — нека је топла хвала.

Цетиње, 3 Децембра 1899.

У име сво родбине:
уцвијељени брат
Перо Гашић.

Број 84
294 (1—1)